

Такий підхід забезпечує не лише ідентифікацію детермінації злочинності, але й створення результативних механізмів її запобігання.

Список використаних джерел

1. Корупція в Україні 2024: розуміння, сприйняття, поширеність. Аналітичний звіт за результатами опитування населення та бізнесу. Київ: НАЗК, 2024. URL : <https://nazk.gov.ua/uk/doslidzhennya-koruptsiyi/>.

2. Практичний посібник з питань боротьби з корупцією та службовими правопорушеннями в поліції. Женевський центр з питань урядування в секторі безпеки, 2021. 414 с. URL : https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF_ToolkitPoliceIntegrity_Ukrainian_Feb2021.pdf.

3. Кудерміна О. І., Казміренко Л. І., Андросюк В. Г., Фодчук А. Б. Психологічні засади запобігання корупційним правопорушенням в органах державної влади та місцевого самоврядування [Текст] : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. 168 с.

4. Корнякова Т. В., Юзікова Н. С., Соколенко О. Л., Максименцева Н. О., Максименцев М. Г., Дриголь О. О. Держава, суспільство & CORRUPTION: монографія / За заг. ред. д-ра юр. наук, проф. Т. В. Корнякової. Дніпро : ЛІРА, 2025. 268 с.

5. Науменко Ю. О. Детермінації злочинів у сфері службової діяльності, пов'язаних з корупцією: порівняльний кримінологічно-правовий аналіз. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2020. № 3. С. 48–53.

Науменкова Світлана Валентинівна,

професор кафедри фінансів Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор економічних наук, професор

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДТРИМКИ ЕНЕРГЕТИЧНО ВРАЗЛИВИХ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Доступ населення України до енергетичних послуг в умовах тривалих військових дій, значного пошкодження енергетичної інфраструктури, зниження доходів та економічної невизначеності суттєво погіршився. Розробка та реалізація державної політики подолання енергетичної бідності набуває особливого значення в Україні та потребує використання адекватних та прозорих методів та інструментів підтримки споживачів в умовах післявоєнної відбудови економіки.

Так, кількість українців, які живуть у бідності, становить приблизно 29 % населення. За результатами вибіркового опитування Світового банку, яке проводилося у червні 2023 року, приблизно чверть населення України не мала достатньо грошей, щоб купити їжу, і близько п'ятої частини домогосподарств не можуть сплатити за комунальні послуги. Частка населення України, нездатного забезпечити належний обігрів житла, за період 2010–2021 рр. зросла з 9,2 до 17,2 %. Особливо загрозливою є ситуація для сільського населення, 26,4 % якого не мали можливості підтримувати вдома тепло на належному рівні [1; 2].

Зростання чисельності енергетично вразливих домогосподарств в Україні потребує розробки національної концепції подолання енергетичної бідності з відповідним закріпленням положень, гармонізованих зі стандартами ЄС. Поняття енергетичної бідності безпосередньо пов'язане з такими поняттями, як бідність, енергетична безпека, тому при аналізі цих питань використовують різні індикатори, виходячи з масштабу проблеми та особливостях моніторингу. European Commission для вимірювання енергетичної бідності зосереджує увагу на таких індикаторах, як:

- рівень бідності (частка населення, що перебуває під загрозою бідності (нижче 60 % від середнього національного еквіваленту);
- нездатність забезпечити належний рівень тепла у будинку;
- заборгованість по оплаті комунальних послуг;
- витрати на електроенергію, газ та інші види палива.

Відсутність чітких формалізованих критеріїв енергетичної бідності стримує заходи державної підтримки енергетично вразливих домогосподарств в Україні як на державному, так і на місцевому рівнях. З огляду на це, виникає необхідність вдосконалення правового поля для посилення спрямованості моніторингових дій та отримання більш повної та об'єктивної інформації щодо енергетичної вразливості домогосподарств

В Україні загальна сума субсидій на викопне паливо (з урахуванням використання його як ресурсу для виробництва електроенергії) у 2022 році дорівнювала 19,61 млрд дол. США, що становило майже 13 % ВВП. Зауважимо, що вартість субсидій на викопне паливо в розрахунку на одну особу в Україні у 2022 році в 7,5 разів перевищувала встановлений загальний діючий прожитковий мінімум. Проте вже у 2023 році в умовах війни, погіршення стану державних фінансів обсяги паливного субсидування суттєво зменшилися – до 5,24 млрд дол. США, що сягало біля 3 % ВВП [3,

с. 208]. Аналізуючи ситуацію в Україні, слід звернути увагу на те, що в структурі паливних субсидій переважали субсидії на електроенергію, частка яких у загальному обсязі зросла за період 2010–2023 рр. з 41,36 % до 71, 86 %.

Враховуючи складну ситуацію в період опалювального сезону 2024-2025 рр., уряд України продовжив політику надання субсидій домогосподарствам. Так, впродовж останніх років близько третини домогосподарств України отримували субсидії, що зумовлює необхідність вдосконалення механізму надання субсидій як інструменту боротьби з енергетичною бідністю на засадах прозорості.

З огляду на це, доцільно вдосконалити підходи та методи енергетичного субсидування, у т.ч. щодо розрахунку субсидій на опалення житла, які є важливим інструментом захисту населення в умовах посилення енергетичної бідності в Україні. Як свідчать результати розрахунків, при збільшенні прожиткового мінімуму зростатиме вартість субсидій, що неминуче призводить до зростання навантаження на бюджет [4, с. 76].

Разом з тим головними інструментами впливу на розвиток національної економіки з боку бюджетно-податкової політики є використання «бюджетних правил», які спрямовані на зменшення державного боргу і дефіциту державного бюджету [5, с. 226].

Вважаємо, що при розгляді питань подолання енергетичної бідності потрібні більш цілісні підходи, щоб врахувати не лише вартісні, але і технологічні та інженерні фактори. На наш погляд, коригування оплати залежно від енергоефективності будівель є більш коректним та відповідає орієнтації на перехід до реалізації NZEB (Nearly-zero energy buildings) стандартів у будівництві [5, с. 75–76]).

Крім того, для запобігання використанню низькоефективних технологій при проведенні термомодернізації житла та невідрядного збільшення кошторису при проведенні будівельних робіт нами було запропоновано використання коригуючих коефіцієнтів для більш точної оцінки вуглецевого ефекту при відборі проєктів енергомодернізації житла. Застосування такого підходу потребує посилення вимог до енергоаудиту та запобігання “greenwashing” [3, с. 210–211].

Нарахування субсидій домогосподарствам залежно від класу енергоефективності житла можливо за умов проведення прозорого енергоаудиту будівель з отриманням відповідних сертифікатів, що потребує додаткових коштів, фахівців та мотивації з боку домогосподарств.

Зауважимо, що реалізація заходів з підвищення енергоефективності будівель на основі створеного Фонду енергоефективності свідчить про недостатність акумульованих коштів. З огляду на це, на рівні територіальних громад бажано прискорити розробку місцевих енергетичних планів, які повинні узгоджуватися з Національним планом дій з енергоефективності в умовах реалізації проєктів, спрямованих на відновлення соціальної та виробничої інфраструктури [6, с. 145–146]. Зауважимо, що станом на квітень 2024 року лише кілька громад із 1439 існуючих мали розроблені та затверджені місцеві енергетичні плани, що пояснюється складною внутрішньою ситуацією в Україні в умовах військового стану [3, с. 209].

Стимулювання енергоефективності на основі надання довгострокових структурних субсидій для реконструкції житлового фонду має переваги порівняно з політикою грошових виплат, що можна привести до появи більш диверсифікованого ландшафту зацікавлених сторін на місцевому рівні на засадах дотримання принципів прозорості та підзвітності.

Ініціативи уряду щодо подолання енергетичної бідності в Україні не повинні гальмуватися через відсутність дієвого контролю за цільовим витрачанням коштів при організації моніторингу та реалізації проєктів енергоефективності, реалізація яких має узгоджуватися зі стратегічними документами відбудови економіки України.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. Статистична інформація. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
2. Науменкова С., Тіщенко Є. Енергетична бідність: економічний зміст та особливості вимірювання. *Економіка і суспільство*. 2025. № 76. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-76-72>.
3. Naumenkova S., Tishchenko I., Mishchenko V., Mishchenko S. Rethinking Energy Poverty Alleviation through Energy Efficiency: Evidence from Ukraine. *Environmental Economics*. 2024. № 15(2), P. 198–214. URL: [http://dx.doi.org/10.21511/ee.15\(2\).2024.14](http://dx.doi.org/10.21511/ee.15(2).2024.14)
4. Naumenkova S., Mishchenko I., Tishchenko I., Mishchenko V. Government support for addressing energy poverty in the context of low-carbon transition. *Public and Municipal Finance*. 2025. № 14(2). P. 64–82. URL: [http://dx.doi.org/10.21511/pmf.14\(2\).2025.07](http://dx.doi.org/10.21511/pmf.14(2).2025.07)
5. Міщенко В., Науменкова С., Міщенко С. Проблеми координації монетарної та бюджетної політики в сучасних умовах.

Економічний простір. 2024. № 190. С. 223–231. URL:
<https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-41>

6. Науменкова С., Міщенко С., Тіщенко Є. Проектне фінансування в умовах реалізації “UKRAINE FACILITY PLAN”. *Економічний простір*. 2024. № 191. С. 142–153. URL:
<https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-24>

Негребецький Владислав Валерійович,

науковий співробітник науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, кандидат юридичних наук, доцент

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ВІДЕОМОНІТОРИНГУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Корупція залишається однією з ключових проблем розвитку України, впливаючи на ефективність державного управління, економічну стабільність та довіру громадян до влади. У сучасних умовах цифровізації суспільства особливого значення набувають технології відеомоніторингу, які здатні підвищити ефективність роботи правоохоронних органів, забезпечити прозорість роботи органів державної влади та управління, контроль за дотриманням законодавства та зменшення корупційних ризиків. Використання таких систем у державних установах, на об'єктах інфраструктури та під час публічних процедур може стати дієвим механізмом запобігання зловживанням. Також відеофіксація дозволить захистити працівників правоохоронних органів від неправдивих звинувачень [1, с. 16]. Автоматизовані системи відеомоніторингу на основі біометричних технологій стали ключовими для правоохоронних органів. Вони допомагають ефективно розслідувати та попереджувати злочини, оперативно ідентифікувати підозрюваних, відстежувати їх переміщення та запобігати загрозам, підвищуючи рівень громадської безпеки.

Україна активно впроваджує біометричні системи відеомоніторингу в правоохоронну діяльність. Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023 було схвалено Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки [2]. З метою забезпечення національної та державної безпеки, підвищення загального рівня публічної безпеки на початку 2024 р. народними